

Mer lärdomar från England:

Devalvering eller importreglering?

I en artikel i Ekonomisk Debatt har förre vice riksbankschefen S. Jøge diskuterat den debatt som fördes hösten 1976 i The Times om den riktiga ekonomisk-politiska strategin för England [Jøge 1977]. Man kan få intryck av Jøges referat, att denna debatt framför allt rör sig om olika värderingar och uppskattningar av historiska erfarenheter av devalvering som ett effektivt medel att klara utrikesbalansen. Det är kanske en riktig karaktäristik för den mer populärt orienterade dagstidningsdebatten. Men grunden för denna diskussion röjer betydande teoretiska olikheter mellan debattörerna. Argumenteringen i The Times har föregåtts och efterföljts av en mycket intensiv diskussion i vetenskapliga publikationer, som jag skall uppehålla mig vid i denna kommentar.

Det är riktigt, att förespråkarna för importreglering framför allt återfinns i Cambridge och i synnerhet i dess Department of Applied Economics. Den aktuella debatten inleddes mig veterligt med utgivningen av det första numret av Economic Policy Review 1975. Denna publikation — som därefter blivit årlig — värderar och kritiserar den ekonomiska politiken i England med hjälp av en makro-ekonomisk simuleringsmodell. Mot Cambridges Department of Applied Economics har Trade Policy Research Centre formulerat en löpande kritik i hittills två publikationer [1975 och 1977]. Teoretiskt kan nog

författarna till Economic Policy Review betraktas som keynesianska fundamentalister, och politiskt hör de hemma på vänsterkanten i och utanför Labour.

Med en keynesiansk fundamentalism följer en närmast paradigmatiskt rotad misstro mot den kapitalistiska ekonomins jämviktskapande mekanismer såväl på nationell som internationell nivå. Det senare är inte minst viktigt, när man diskuterar alternativa strategier för att uppnå extern balans. Mot de allokeringssmäsiga fördelarna med fri handel ställer fundamentalisterna den inneboende instabiliteten i den internationella ekonomin och det periodiskt återkommande låga resursutnyttjande detta innebär. Det finns, menar man, med mycket öppna ekonomier och frihandel, kumulativa processer, som tenderar att förstärka de redan starka ekonomiernas konkurrensposition och försvaga de svaga ekonomiernas ställning [Robinson & Wilkinson 1977]. För Englands del är ju denna process känd som effekten av stop-go politik. Vad som är oroande är inte bara det låga resursutnyttjandet utan den låga investeringstakt som en stop-go politik innebär, framför allt när stoppen blir längre än expansionsperioderna. Låg investeringstakt innebär också låg teknisk utveckling, och vi har där en viktig kumulativ ojämviktskapande process.

Det positiva sambandet mellan aktivi-

tetsnivå och produktivitetsutveckling blir i detta perspektiv ett viktigt argument *mot* den medvetna åtstramningspolitik som förs med det uttalade syftet att lösa många västekonomiers problem. För ett försök att integrera denna aspekt i en modell av inkomstpolitikens effekter kan hänvisas till den danska debatten om åtstramningspolitik [Brink et al. 1976, Brink 1977]. Ett annat viktigt teoretiskt argument för Cambridge-ekonomernas positiva syn på importreglering är deras lönebildningsteori. På den punkten avviker de från föreställningar, som grundar sig på Phillipskurve-argument såväl i traditionell som monetaristisk tappning. I de förra ses ju löneutvecklingen som bestämd av sysselsättningsnivån och i de senare kopplas också *prisförväntningarna* till lönestegringstakten med en vertikal "Phillipskurva" som ett möjligt resultat.

Mot dessa teorier ställer Cambridge-ekonomerna en *kompensationsteori* där löneutvecklingen bestäms av förändringar i priser och skattetryck, men där efterfrågesituationen på arbetsmarknaden spelar en obetydlig roll. Den strategiska variabeln blir "real take home pay" [Coutts, Tarling & Wilkinson 1976, Cripps 1977]. De ekonomisk-politiska implikationerna av denna teori blir t ex att det är svårt att sänka inflationstakten genom ökad arbetslöshet, vilket monetaristerna nu argumenterar för. Med kompenstationsteorin blir naturligtvis konsumtionsskatter som stabiliseringspolitiskt vapen tveeggat. Förutsättningarna att med hjälp av devalvering skapa extern balans blir i detta perspektiv också mycket problematiskt av orsaker som jag skall redogöra för nedan.

Som jag nämnde inledningsvis, så har den aktuella engelska debatten inte så mycket handlat om, hur man skall bedöma olika historiska exempel utan snarare har man försökt ställa upp olika alternativa strategier och försökt simulera resultat genom ekonometriska modeller. På det fältet har Cambridge-ekonomerna varit tongivande. Från att i de första rapporterna huvudsakligen ha publicerat simulerade resultat har de i den senaste Economic Policy Review redogjort och argumenterat för sin modell bl a för att

undanröja missförstånd hos sina kritiker [Godley & May, 1977].

Målvariablerna har varit tillväxten (sysselsättningen) och betalningsbalansen, och man har arbetat med tre "rena" strategier, devalvering, tullar respektive importkvotering. Utöver de handelspolitiska instrumenten är manipulationer med skatten de medel med vilket extern balans och den önskade tillväxten uppnås. De statliga utgifterna är desamma i de tre strategierna liksom penninglönerna. De tre strategierna har jämförts med avseende på en produktionsökning på 10 procent. Det antas att inga kompensationslönekrav reses efter devalveringen och att såväl kraftiga devalveringar som kvotering accepteras utan mer åtgärder av omvärlden.

På grund av den tidsförskjutning med vilken en devalvering får sin maximala effekt på import och exportvolym — beräknad till tre år — blir självklart importkvoteringen den "bästa" lösningen, eftersom tillväxtmålet beräknas kunna bli uppnått på kort tid. Dessutom blir effekterna på reallönen betydligt gynnsammare, då man undgår den försämring av bytesförhållandet och den åtstramningspolitik som devalveringen är förbunden med. I den modell, som Cambridge-ekonomerna arbetar med, beror åtstramningspolitiken vid devalvering på det förhållandet, att devalveringens effekter på import och exportvolym sker med lång tidsförskjutning, medan bytesvärdet försämras nästan omedelbart. Om den externa balansen inte skall försämrats är det möjligt att skatterna måste ökas, så att nationalinkomsten sjunker på kort sikt.

Trots att de här hypotetiskt-deduktiva lösningarna inte utan vidare kan ligga till grund för praktiskt politiska rekommendationer, så är det förmodligen betydligt fruktbarare för en vidare diskussion än en värdering av historiska exempel. Där emot tenderar väl många att avfärda importreglering, därför att den betraktas som omöjlig att genomföra på grund av motåtgärder från omvärlden. Till detta argument kan två saker sägas, och de betonas av Cambridge-ekonomerna. För det första: En kraftig devalvering kan också förväntas möta på externa motreaktioner.

För det andra: Om en devalvering ändå kan anses mer acceptabla för omvärlden, så är den inte det för de inhemska löntagarna. Kombinationen åtstramningspolitik och devalvering kan förväntas leda till kraftiga krav på lönekomensation.

Med kompensationslöneteorins svaga samband mellan arbetslöshetsnivå och lönestegringstakt får vi då det paradoxala resultatet, att minskad sysselsättning är inflationsdrivande, när den, som ofta är fallet, åstadkommes genom skatteökningar. Ökad sysselsättning anses däremot minska inflationstakten, om man kan åstadkomma reallöneökningar genom skattelättnader för arbetarna. Häri ligger förstå ett avvisande av devalvering och åtstramningspolitik som effektiva ekonomiskt politiska medel [Cripps & Godley 1976]. De blir i bästa fall verkningslösa och kan mycket väl tänkas förvärra situationen.

Fil lic Gunnar Persson
Københavns universitets
Økonomiske Institut

Referenser

- Brink, H., Dencik, P., Groth, C., Koch, K., Kongshøj Madsen, P., Persson, G., [1976], *Arbejdsløshed, betalningsbalance og økonomisk politik*, Roskilde universitetsforlag
- Brink, H., [1977], "Lønpolitik og effektiv efterspørgsel", *Nationaløkonomisk tidsskrift*, nr 2
- Cambridge Economic Policy Group, [1975, 1976, 1977], *Economic Policy Review*, No 1, 2, 3. Department of Applied Economics, University of Cambridge
- Coutts, K., Tarling, K. och Wilkinson, F., [1976], "Wage bargaining and the inflation process", *Economic Policy Review*, No 2
- Cripps, F., [1977], "The Money Supply, Wages and Inflation", *Cambridge Journal of Economics*, Vol 1, No 1.
- Cripps, F. och Godley, W., [1976], "A Formal Analysis of the Cambridge Economic Policy Group Model", *Economica*, Vol 43, No 172
- Godley, W. och May, R. M., [1977], "The macroeconomic implications of devaluation and import restrictions", *Economic Policy Review*, No 3
- Jøge, S., [1977] "Lärdomar från England", *Økonomisk Debatt*, årg 5, nr 3
- Robinson, J. och Wilkson, F., [1977], "What has become of employment policy?" *Cambridge Journal of Economics*, Vol 1, No 1
- Trade Policy Research Centre, [1975], *Import controls versus devaluation and Britain's economic prospects*
- [1977], *On how to cope with Britain's trade position.*